

KIRKELIG PEDAGOGISK SENTER

Kunnskapsdepartementet
postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Oslo 30. januar 2011

Høringsuttalelse - NOU 2010:8 Med forskertrang og lekelyst.

Vi viser til høringsbrev av 29.10.10 hvor Kunnskapsdepartementet inviterer til en bred høring for å gi flest mulig instanser anledning til å uttale seg om og å påvirke utviklingen av det pedagogiske tilbudet til førskolebarn. IKO – Kirkelig pedagogisk senter vil med dette avgi vår høringsuttalelse. Underveis i uttalelsen henviser vi til aktuelle sidetall i utredningen i parentes.

Innledning

IKO – kirkelig pedagogisk senter støtter generelt det omfattende arbeidet utvalget har lagt fram og som tydeliggjøres i setningen: *Hvis alle barn i førskolealder, uavhengig av funksjonsnivå og sosial bakgrunn, får et differensiert og individuelt tilpasset tilbud av høy kvalitet, har de et godt grunnlag for å få gode relasjoner til andre barn og et godt fundament for læring på skolen* (s. 139). Når den tverrpolitiske målsettingen om full barnehagedekning ser ut til å være nådd, er det utvilsomt viktig å sette fokus på kvalitet og innhold i barnehagen, slik det er uttrykt både i Barnehageloven og Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2006).

IKO gir sin tilslutning til at personalets kompetanse er avgjørende for at en skal kunne virkeliggjøre alle gode intensjoner og målsettinger (s. 139). For at barnehagens ansatte skal kunne virkeliggjøre lovens og rammeplanens intensjon, må utdanning og kursing av de ansatte prioriteres. I tillegg må kommunenes tilsynsordninger formaliseres og følges opp på en bedre og er systematisk måte enn i dag. Krav om barnehagefaglig kompetanse i kommuneadministrasjonen er en forutsetning for dette. Økonomiske og administrative rammer må styrkes for å nå målene (s.144 – 147).

IKO vil i det følgende legge vekt på disse hovedpunkter i uttalelsen:

- Syn på barn, barndom, barnehage, aktuelle begreper og konsekvenser for pedagogiske tilbud for barnehagebarn (utvalgets anbefalinger)
- Barnehagens samfunnsmandat og samarbeid med andre instanser

Barn, barndom og barnehage

Det barnehagetilbud samfunnet tilbyr barnefamilier speiler hvilket syn på barn og barndom samfunnet har, eller ønsker å formidle. I gjeldende barnehagelov tydeliggjøres barnets egenverdi, og etter vår oppfatning er det viktig både å videreføre dette og å synliggjøre konsekvensene av en slik tenkning.

Barns lekelyst og forskertrang er et godt utgangspunkt for pedagogisk tilbud i barnehager. Det forutsetter at personalet har god innsikt i barn som subjekt og deres medvirkning i egen læring. Vi vil påpeke viktigheten av et godt samspill mellom barns egenutvikling og behov for individuell tilpassing og viktigheten av lek og læring som skjer i et fellesskap. Nettopp i barnehagen har barn en unik mulighet til å lære både å kjenne seg selv og andre gjennom

---

Besøksadresse:
Colletts gate 43
0456 Oslo

Postadresse:
Pb. 2623 St. Hanshaugen
0131 Oslo

Telefon: 22 59 53 00
Telefaks: 22 59 53 01
E-post: iko@iko.no
Internett: www.iko.no

Bankgiro: 3000.15.03827
IBAN nr:
NO19 3000.15.03827

Organisasjonsnummer:
NO 960 496 582

lek og aktiviteter. I denne sammenheng vil det være en utfordring å ivareta barnas rett til medvirkning på en god måte som både tar hensyn til det enkelte individ og til barna som gruppe.

Danning

Barnehagen skal være et sted der **danning, omsorg, lek og læring** bør være komplementære prosesser. Sosiale, emosjonelle, åndelige, estetiske og kognitive behov og kompetanser må ikke konkurrere, men utfylle hverandre og sidestilles i barnehagens lek -, omsorgs- og læringsmiljø. IKO er noe spørrende til et økt fokus på begrepene *utdanning* og *innlæring* av skoleforberedende kunnskaper i barnehagen. Vi mener begrepet "danning" bedre dekker det som skjer i lek, vennskap, kunst, kultur og kreativitet. Det utelukker ikke kognitiv læring, men utvider barnehagens muligheter og faktiske innflytelse på barna.

En redegjørelse for hva danning kan innebære, bør i tillegg til det utvalget skriver på side 19, også inneholde *danning av et livssyn*. IKO etterspør den religiøse og livssynsmessige dimensjon i dannelsesbegrepet Barnehager trenger å arbeide mer med barns livsspørsmål for å ivareta barns spiritualitet på tvers av ulike religioner og livssyn. Barnas ulike spirituelle behov og uttrykksformer må tas på alvor og gis rom uten at det skal oppleves som diskriminerende eller krenkende på noen måte.

Omsorg

Omsorgsbegrepet er, ut fra filosofisk, psykologisk og pedagogisk perspektiv, godt ivaretatt i utredningen (s. 19). Det anerkjennende, gjensidige følelsesmessige forhold mellom barn og ansatt øker barnas forutsetninger for emosjonell, sosial og kognitiv kompetanse.

IKO vil i den sammenheng påpeke at også den religiøse dimensjonen bør tematiseres. Norge er et flerkulturelt og flerreligiøst samfunn, og mange barn har med seg ulike verdier hjemmefra. Barnas verdigrunnlag, deres adferd og foreldres forventninger til barnehagen er forskjellig. I den sammenheng er det svært viktig at ansatte har kompetanse omkring foreldres og barns religiøse og livssynsmessige bakgrunn for å tilrettelegge for best mulig omsorg. Ikke minst i møte med sorg og kriser hos barn og familier vil personalets forståelse og handlingskompetanse styrkes når livssyns- og religionsperspektivet inkluderes. Dette bør også gjenspeiles i utdanningen av de som skal jobbe i barnehagesektoren.

Lek

IKO støtter utvalgets synliggjøring av lek som uttrykksform der barn opplever blant annet mening, felleskap og tilknytning (s. 20). Barnehageansatte har ansvar for å skape gode rammer som støtter barn i å inkludere, forstå og kommunisere med hverandre. Lekens betydning i barns liv må uttrykkes som mål i seg selv, og ikke som et instrument for læring. Lek er først og fremst barns væren og legger deretter premisser for læring i vid forstand.

Læring

Læringskapittelet (s.22) peker både på uformell og formell læring, og viser til barns konstruksjon i egen læring (sosialkonstruktivistisk læringssyn). Organisering av barnehagens læringsmiljø er med rette blitt vektlagt som viktig. Et mangfoldig og åpent, systematisk gjennomtenkt læringsmiljø må ta hensyn til aktiv samhandling mellom ting og mennesker (Bae, 2009) og betydningen av det felles tredje (Østrem, 2007). Utgangspunktet i barns nysgjerrighet, vitebegjær og lærelyst støttes.

IKO vil tilføye at læringsinnholdet med fordel kan gjøres tydeligere i flere temaserier til barnehagens rammeplan. Mangfoldige opplevelser og erfaringer er grunnlag for læring. En didaktisk relasjonsmodell er et godt grunnlag for planlegging, gjennomføring og evaluering av barnehagens intensjoner. IKO – Kirkelig pedagogisk senter vil framheve den kirkelige kulturelle arv og tradisjon som en viktig del av denne læringen i barnehager. For å imøtekomme barnets rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet (Barnekonvensjonens § 14), bør ansatte i barnehager kurses i forhold til dette. I den forbindelse viser vi til implementering av rammeplanen, der fagområdet etikk, religion og filosofi er det fagområdet som får minst fokus i norske barnehager, med unntak av livssynsbarnehager (Østrem et al.,

2009). Vi mener det er behov for å kartlegge hva ansatte i barnehager trenger av kunnskap for å behandle dette fagområdet i tilstrekkelig grad.

Videre mener vi at begrepet førskolelærer kan byttes ut med barnehagepedagog. Dette begrepet viser på en bedre måte at det en pedagog i barnehage gjør *her og nå* har en egenverdi og ikke bare er noe som "skjer i forkant av skolen". Tillit og trygghet gir basis for god læring. Det relasjonelle aspektet gir grunnlag for et utvidet syn på læring.

Barnehagedeltagelse

Vi er enige i at barnehagedeltagelse gir et godt utgangspunkt for å klare seg i skolen. Barna erfarer i samspill med jevnaldringer, med andre voksne og et større sosialt miljø mer enn det (vanligvis) hjemmet alene kan bidra med. Det forutsetter kvalitet i barnehagen, som et stabilt arbeids- og oppholdsmiljø. Så lenge dette ikke kan garanteres, vil vi ikke argumentere for en "barnehageplikt". Det ville også undergrave foreldrenes ansvarsrolle. Vi mener at samarbeid og veiledning mellom foreldre og barnehage må styrkes slik at foreldrene blir tryggere som hovedansvarlige i deres barns liv. Tidlig innsats og sosial utjevning er viktige idealer, og gode barnehager kan være med å støtte en slik utvikling.

Utvalget peker på felles verdier og prinsipper når det gjelder synet på barn og barndom i dag, og viser til blant annet til historiske, religiøse, kulturelle, sosiologiske, psykologiske dimensjoner. Barnet som aktør i eget liv, kompetent, medvirkende, forskende og læringslystig trer fram. Barn som av ulike grunner har behov for mer støtte skal ivaretas. Derfor mener IKO at det må tas mer hensyn til barns sårbarhet, barns krav på beskyttelse og hvilke forutsetninger som må til for å dekke disse behovene.

Slik det er i dag, ivaretas detet mange steder ikke tilfredsstillende. Lav pedagogtetthet, stort sykefravær, tilfeldig vikarbruk, dårlig rekruttering og lav status i førskolelæreryrket er risikofaktorer for kvaliteten i barnehagen, og da særlig i forhold til de svakeste med et ekstra omsorgsbehov. Uten å ta høyde for disse realitetene kan mange planer bli uoverkommelige og en stor belastning for ansatte i barnehager.

Spørsmålet er hvordan et **organisert, systematisk pedagogisk** tilbud i barnehagen kan realiseres. Barnehagens pulserende dynamikk må ikke lide under dokumentasjonstvang og målstyring. Humor og glede kjennetegner barns væremåter og trenger ivaretagelse. For å gjennomføre et systematisk pedagogisk tilbud (s. 26) trengs det rammebetingelser som tillater det. Pedagogisk ledelse med kvalifisert utdanning er nødvendig, likedan et systematisk tilsyn (s. 142) med krav om hva, hvordan og hvor ofte dette skal gjennomføres. Nasjonale føringer og tilskuddsordninger må gi alle barnehager de samme rammebetingelsene, økonomisk og innholdsmessig.

Utvalgets anbefalinger

Personalets samarbeid med foreldre, med hverandre og med andre samfunnsinstanser preger kvaliteten i barnehagen. IKO støtter utvalgets anbefaling om at alle barnehager skal ha tilknytning til et tverrfaglig samarbeidsteam (s. 135), likedan punktene under 12.3.2 (s. 136) som styrker samarbeid med foreldre. Angående målformuleringer i rammeplanen (s. 137) stiller vi spørsmål ved forslaget om å sette mål for enkeltbarnets basiskompetanse. Mål bør heller være hva barnehagen tilbyr og hva den ønsker barn skal få oppleve. Alt som skal måles krever redskaper og tid og kan føre til økt fokus på tester og mindre fokus på barnas totalopplevelse og trivsel. Personale bør bruke tid på observasjoner og reflektere over både enkeltbarn og grupper. Vi anbefaler å føye til *forsterket bruk av veiledning som metode for å sette og nå mål i barnehagen*. Mål må settes i forhold til personalets kunnskaper. Vi slutter oss ellers til de anbefalinger som er beskrevet under punkt 12.5 (s. 140-141).

For at 50 % av de ansatte i barnehagen skal ha førskolelærerutdanning er det etter vår oppfatning nødvendig med økte sentrale bevilgninger slik at ansvaret ikke legges over på den lokale barnehageeiere uten at det er økonomisk dekning for det. På punktene 12.6 og 12.7 er vi enige i utvalgets forslag. Skoleforberedende aktiviteter bør inneholde *alle* fagområder, og gi et tilpasset tilbud til alle barn. Barn med spesielle behov bør få spesielt

fokus. IKO er derimot kritisk til å ta i bruk økt allmenn kartlegging av alle barn i barnehagen. Barnehagens pedagoger skal ha kompetanse på å se hvilke barn som trenger ekstra oppmerksomhet og tilbud. Dette skal etter vår mening være mulig når det legges til rette for jevnlig samarbeid med instanser som pedagogisk psykologisk tjeneste, barnevernstjenesten, helsestasjoner og skolen.

Kirken og barnehagen

Religion utgjør en del av et generelt dannelsesperspektiv. Kirken har særlig kompetanse på arbeid innen formidling av religiøs arv og tradisjon i vårt samfunn. Kirken er en faglig ressurs for barnehagene i forhold til feiring av høytider, og åpner for opplevelser og forståelse av kunst og kultur. I et diakonalt perspektiv har kirken/e stor erfaring og kompetanse i møte med sorg og kriser.

Som bidragsyttere i etikk, verdier og meningsdanning bør kirken ha en naturlig plass i et systematisk pedagogisk tilbud til barnehagebarn. Dialoger mellom ulike religions- og livssynssamfunn og barnehagen er nødvendige for å styrke det viktige arbeidet med å bevare, skape og videreutvikle barnehager i et flerkulturelt og mangfoldig samfunn. Vi foreslår et forsterket fokus på den kulturelle skolesekken, til også å gjelde barnehager. I den forbindelse viser vi til kommuner som har gode prosjekter i den kulturelle barnehagesekken! (Eks. Kongsberg kommune).

Avslutning

Barnehager kan være "etiske møtesteder" der kommunikasjon, refleksjon og handling ivaretas" (Dahlberg, Moss og Pence, 1999). Formålsparagrafen (Barnehagelovens § 1 og § 1 a) gir et godt grunnlag for videre arbeid med kvaliteten i barnehager. Barn og barndom settes her i et verdiperspektiv som rammeplanen bør arbeide videre med å utdype. Foreldres valg av barnehage etter egne ønsker og behov får gjelde i lovverket. Vi anbefaler at åpne barnehager må få utvidet oppmerksomhet og anerkjennelse som et kvalifisert tilbud. Åpne barnehager muliggjør tidlig, tett og tillitsfull kontakt mellom hjem og samfunn. Ved at foreldre er med barna i barnehagen kan de bli kjent med våre kulturer og verdier og selv være med å utvikle barnehagen med deres erfaringer, kulturer og verdier.

Midler til forskning bør styrkes vesentlig, slik at virkningene av å gå i barnehage kan dokumenteres. IKO ser med stor interesse på barnehagenes framtidige plass i samfunnet. Et vern omkring barnets stilling er grunnlagt i kristne verdier som vi ønsker å ta vare på og videreføre i dagens og morgendagens barnehage, og som formålsparagrafen gir grunnlag for å videreføre. Det må ikke bare være plass til alle i barnehagen, det må også være godt for barna å være der, og det stiller krav både til innhold, kvalitet og kompetanse.

Vennlig hilsen

Eigil Morvik
direktør